

ORTADOğU GÜNDEMİ

20-26 Temmuz 2020

2020

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye:

BM Suriye Özel Temsilcisi Geir O. Pedersen, cuma günü yaptığı bir açıklamada, bir süredir durdurulan Suriye barış görüşmelerinin 24 Ağustos'ta Cenevre'de yeniden başlayacağını bildirdi. Pedersen, salgın nedeniyle seyahat sorunu olmazsa rejim ve muhalifleri Anayasa Komitesinin üçüncü tur görüşmeleri için bir araya getireceğini kaydetti.¹

ABD Dışışleri Bakanlığı, Suriye'de Esad rejiminin düzenlediği parlamento seçimlerine tepki gösterdi. ABD Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Morgan Ortagus, "Esad'ın Baas Partisi hükûmete geldiğinden bu yana Suriye'de hiçbir özgür ve adil seçim yapılmamıştır, bu yıl da istisna değildir. Seçim görevlilerinin hâlihazırda Baas Partisi adaylarının işaretlendiği seçim pusulalarını halka dağıttığına dair elimizde güvenilir bilgiler var. Halkın baskı altında sandığa gittiği ve seçmen mahremiyetinin sağlanmadığına dair de yaygın bilgiler var." yorumunda bulundu.²

Rusya Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Maria Zakharova geçtiğimiz günlerde düzenlediği basın toplantısında Suriye parlamento seçimlerinin "tüm kurumsal otoritelerin normal işleyişini sağlamak ve ülkedeki istikrarı korumak için önemli" olduğunu söyledi. Moskova'dan yapılan açıklamalarda söz konusu seçim, yürütme ve yasama yapılarının doğal bir şekilde işlediğinin kanıtı şeklinde değerlendirildi.³

İran Devlet Televizyonu, Tahran-Beyrut seferini yapan İran'a ait bir yolcu uçağının, Şam üzerinde ABD veya İsrail'e ait olduğu iddia edilen iki savaş uçağı tarafından taciz edildiğini ve olay sırasında bazı yolcuların yaralandığını bildirdi. Olayın ardından ABD Merkez Kuvvetler Komutanlığı (CENTCOM), İran merkezli Mahan Havayolları'na ait yolcu uçağına Suriye semalarından önleme yapılmasının güvenlik amaçlı ve uluslararası standartlara uygun olduğunu açıkladı.⁴

• Suriye Rejimi:

Suriye rejimi parlamento seçimlerini gerçekleştirdi. İç savaşın başlamasından bu yana gerçekleştirilmiş olan bu üçüncü parlamento seçiminde Beşar Esad'ın güdümündeki "Ulusal Birlik" grubu 250 sandalyenin 177'sini kazandı. İdlib başta olmak üzere muhalif bölgelerin ve mülteci durumundaki milyonlarca Suriyelinin oy kullanmadığı seçim, birçok aktör tarafından göstermelik bir seçim olarak atfedildi. Daha önce gerçekleştirilmesi planlanan parlamento seçimleri koronavirüs pandemisi nedeniyle iki kez ertelenmişti.⁵

İsrail, Golan Tepeleri üzerinden savaş uçakları ile Şam'ın güneyinde İran destekli grupları ve Suriye rejim güçlerini hedef aldı. Beş kişinin öldüğü saldırıda Lübnan Hizbullah'ı bir militanlarını kayb ettiklerini açıklarken kaynaklar diğer zayıatların İranlı ya da Irak menş eilili militanlara ait olabileceğini dile getirdi.⁶

İngiltere merkezli Suriye İnsan Hakları Gözlemevi yayımladığı bir raporda, Suriye İç Savaşı'nın başladığı 2011 yılından bu yana 14.423 kişinin ağır işkencelerden dolayı hayatını kayb ettiğini belirtti. Raporda bu işkencelerin %98'inin Suriye rejimi tarafından gerçekleştirildiği aktarılırken rejimin 72 farklı fiziksel, psikolojik ve cinsel işkence türü uyguladığı belirtildi.⁷

• Fırat'ın Doğusu:

YPG'li teröristler, Suriye'deki Deyrizor kentinin doğu kesiminde örgütün işgaline karşı son dönemde sık sık gösterilere sahne olan bazı sivil yerleşimleri terörle mücadele bahanesiyle kuşatma altına aldı. Yerel kaynaklardan edinilen bilgiye göre terör örgütü, Şıheyl ilçe merkezi ile El-Busayra, El-Zur ve El-Havayıç köylerine baskınlar yaparak onlarca sivil alıkoydu. Köylere giriş ve çıkışları kapatan teröristler, sivilleri terör suçlamasıyla Deyrizor'daki Ömer petrol sahasına götürdü. Terör örgütünün kuşatması sürerken, ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyon güçlerine ait savaş uçakları da uçuşlar gerçekleştirdi.⁸

ABD Dışışleri Bakanlığının Fırat'ın doğusundaki temsilcisi Zahra Bill, geçtiğimiz hafta Haseke'de uluslararası koalisyona ait bir üste SDG'nin sözde Genel Komutanı Mazlum Kobani ve SKUK temsilcileri ile bir araya geldi. Yapılan görüşmelerde, taraflar arasında yürütülen müzakerelerin ikinci aşamasına ne zaman geçileceği ele alındı. SKUK Genel Sekreterliği üyesi Fadi Mari yapılan görüşmeyi değerlendirdi ve müzakerelerin durdurulmadığını ancak ABD sponsorluğunda yürütülen süreçte henüz ikinci aşama için hazırlıkların tamamlanmadığını ifade etti.⁹

• İdlib:

Türkiye ve Rusya tarafından Moskova Mutabakatı çerçevesinde Suriye'nin kuzeyinde gerçekleştirilmesi kararlaştırılan ortak devriyelerin yirmi ikincisi hava ve kara unsurları eşliğinde gerçekleştirildi. 14 Temmuz'da gerçekleştirilen yirmi birinci devriye sırasında terör örgütleri tarafından düzenlenen bir patlama meydana gelmiş ve maddi hasara yol açmıştı.¹⁰

• Fırat Kalkanı/Afrin Bölgesi

Suriye'nin kuzeyinde muhaliflerin kontrolündeki Azez ilçesinde, PKK/YPG tarafından bomba yüklü araçla düzenlenen terör saldırısında 5 kişi öldü, 85 kişi yaralandı.¹¹

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset:

Planlanan Suudi Arabistan ziyaretinin Kral Selman bin Abdülaziz'in sağlık durumu nedeniyle ertelenmesinin ardından, Başbakan Kazımi ilk dış ziyaretini Tahran'a gerçekleştirdi. Dışişleri Bakanı Fuad Hüseyin, Petrol Bakanı İhsan Abdulcabbar, Elektrik Bakanı Macid Mehdi Ali, Savunma Bakanı Cuma İnad, Sağlık Bakanı Hasan Tamimi ve Maliye Bakanı Ali Allavi'den oluşan heyetle İran'ı ziyaret eden Kazımi, Tahran'daki Mehrabad Havalimanı'nda İran Enerji Bakanı Rıza Erdekaniyan tarafından karşılandı.¹² İran temasları kapsamında İran lideri Ali Hameney, Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani, Cumhurbaşkanı Yardımcısı İshak Cihangiri ve İran Ulusal Güvenlik Yüksek Konseyi Genel Sekreteri Ali Şemhani ile görüşmeler gerçekleştiren Kazımi, iki ülkenin iç işlerine karışılmaması temelinde İran'la iyi ilişkilerden yana olduğunu vurguladı.¹³

Heyetler arası ve ikili görüşmelerin ardından düzenlenen ortak basın toplantısında Irak topraklarından İran'a bir tehdit oluşturulmasına izin vermeyeceklerini ifade eden Kazımi, terörizme karşı İran'ın Irak'a ilk yardım eden ülkelerden biri olduğunu ve bunu unutmayacaklarını belirtti. Cumhurbaşkanı Ruhani de Irak'ın istikrarı için İran'ın verdiği desteği sürdüreceğini vurgulayarak iki ülke arasındaki ticaret hacminin 20 milyar dolara yükselmesini arzu ettiğini söyledi.¹⁴

İran Dinî Lideri Ayetullah Hamaney, Başbakan Kazımi ile görüşmesinin ardından İran'ın hiçbir zaman Irak'ın iç işlerine karışmadığını, ancak ABD'nin tam tersi bir şekilde Irak'ın bağımsızlığına ve çoğulcu yapısına karşı olduğunu söyledi.¹⁵ Hamaney ayrıca Iraklı Şii dinî merci Ayetullah Sistani için Irak için büyük bir nimet" ifadelerini kullanırken Haşdi Şaabi'yi de Irak için korunması gereken diğer büyük bir nimet olarak nitelendirdi.

Resmî temaslarda bulunmak üzere Bağdat'ı ziyaret eden Finlandiya Dışişleri Bakanı Pekka Haavisto, mevkidaşı Fuad Hüseyin, Başbakan Kazımi ve Cumhurbaşkanı Berham Salih ile bir araya geldi. Dışişleri Bakanı Pekka Haavisto'nun Iraklı yetkililerle yaptığı görüşmelerde IŞİD ile mücadeleden örgüte mensup tutuklu Fin vatandaşların durumuna, ikili ilişkilerden yatırım olanaklarına kadar birçok konunun masaya yatırıldığı öğrenildi. Öte yandan, Irak'a verdiği destek için Başbakan Kazımi'nin Finlandiya'ya teşekkür ettiği belirtilirken Fin Dışişleri Bakanı'nın ziyaretiyle birlikte Finlandiya'nın Bağdat Büyükelçiliğinin yeniden açıldığı duyuruldu.¹⁶

Irak Parlamentosu Güvenlik ve Savunma Komisyonu, ABD ile gerçekleştirilen stratejik diyalog görüşmelerinin ikinci ayağı için hazırlıklara başladığını açıkladı.¹⁷

• Güvenlik:

Irak Silahlı Kuvvetler Başkomutanı Sözcüsü Yahya Resul, sosyal medya hesabı üzerinden yaptığı paylaşımda terör örgütü IŞİD'in kalıntılarına yönelik icra edilen Irak'ın Kahramanları Harekatı'nın dördüncü safhasının başladığını duyurdu.¹⁸ Irak güvenlik güçlerinin hareketin dördüncü safhasının Diyala vilayetinde gerçekleştirdiği öğrenilirken, harekâtın amacının yerinden edilmiş kişilerin geri dönüşü için güvenli bir alan oluşturmak olduğu belirtildi.

IŞİD'e karşı Uluslararası Koalisyon Güçleri, Bağdat'ın güneyindeki Basmaya Askerî Üssü'nden çekilerek üssü Irak ordusuna teslim ettiğini açıkladı.¹⁹ Basmaya Askerî Üssü 2020'nin başından beri IŞİD karşıtı Uluslararası Koalisyon güçlerinin çekilerek Irak ordusuna teslim edilen yedinci üs olurken, üssün çekilme kararının duyurulmasından bir gün önce dört Katyuşa füzesiyle kimliği belirsiz gruplarca saldırıya uğraması dikkat çekti.

IŞİD'e karşı Uluslararası Koalisyonun Irak ve Suriye Güçleri Genel Komutan Yardımcısı Tümgeneral Kenneth Ekman, yakın gelecekte ABD'nin Irak'taki askerî varlığını azaltacağını ancak özellikle terörist grupların hareketliliği, planlarının havadan takibi ve istihbarat konularında Irak'ın IŞİD ile mücadelede hâlen koalisyonun desteğine ihtiyaç duyduğunu açıkladı.²⁰

Dikar vilayetinde bulunan el-Betha bölgesinde yere döşenen iki patlayıcının infilak etmesi sonucu ABD askerlerine lojistik malzeme taşıyan tırların hasar gördüğü bildirildi.²¹ Saldırısı hiçbir grup üstlenmezken, ABD askerlerine malzeme taşıyan konvoyların bir ay içinde ikinci kere saldırıya maruz kalması tepki çekti.

Bağdat'ta bulunan Alman Goethe Enstitüsü Kültür Departmanı Direktörü Hella Mewis'in kimliği belirsiz silahlı kişilerce kaçırıldığı, dört günlük esaret süresinin ardından güvenlik güçlerinin düzenlediği bir operasyonla kurtarıldığı açıklandı.^{22,23}

Saddam Hüseyin döneminin son Savunma Bakanı Sultan Haşim'in mahkûm olarak tutulduğu Nasıriye'deki el-Hut Hapishanesi'nde kalp krizi geçirerek hayatını kaybettiği duyuruldu.²⁴

• Ekonomi:

Irak Petrol Pazarlama Şirketi (SOMO), yayınladığı yazılı açıklamada Irak'ta temmuz ayında petrol üretiminin OPEC+ ile imzalanan petrol anlaşmasının şartlarını ihlal ettiğine yönelik iddiaları asılsız olarak nitelendirdi.²⁵

Suudi Arabistan resmî haber ajansı, Irak Maliye Bakanı Ali Allavi'nin Riyad ziyaretinde Irak ile Suudi Arabistan arasında enerji, spor ve sağlık sektöründe çeşitli partnerlik anlaşmaları imzalandığını duyurdu.²⁶ İkili anlaşmaların yanı sıra Riyad'daki Irak ve Suudi Arabistan Koordinasyon Konseyi toplantısında Irak heyetinin Suudi Arabistan'la vizeleri kaldırma ve iki ülke arasında seyahat serbestisi noktasında görüş bildirdiği iddia edildi.²⁷

• Sağlık ve Sosyal Hayat:

Irak Sağlık ve Çevre Bakanlığı, ülkede tespit edilen yeni tip koronavirüs salgını vaka sayısının 107 bin 573'e, salgın nedeniyle hayatını kaybeden insan sayısının ise 4 bin 284'e yükseldiğini duyurdu.²⁸ Geçtiğimiz hafta bir günde 2 bin 862 kişide koronavirüs saptanmasıyla virüsün Irak'ta görüldüğü şubat ayından beri 24 saat içerisinde tespit edilen en yüksek vaka sayısına ulaşıldı. Öte yandan, Kurban Bayramı süresince sokağa çıkma yasağı uygulanmayacağına yönelik basına yansıyan haberlerin aksine Irak Sağlık Bakanlığı Genel Müdürü Riyad Abdülemir, Sağlık Bakanlığı'nın talebi üzerine Kurban Bayramı'nda ülke genelinde sokağa çıkma yasağı uygulanacağını açıkladı.²⁹

KOVID-19 salgını nedeniyle yaklaşık dört ay uçuşlara kapatılan Bağdat Havalimanı yeniden iç ve dış uçuşlara açıldı.³⁰ Havalimanında maske ve eldiven takmanın yanı sıra sosyal mesafeyi korumanın zorunlu hâle getirildiğini belirten Irak Sivil Havacılık Kurumu Basın Sorumlusu Cihad Divan, dezenfekte işlemleri için iki sefer arasında üç ila dört saate varan boşluklar bırakıldığını açıkladı. Bağdat'tan ilk yurt dışı seferlerinin Kiev, Beyrut, Dubai ve Kahire'ye gerçekleştirildiği öğrenildi.

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ**• Siyaset:**

Irak Türkmen Cephesi Başkanı ve Kerkük Milletvekili Erşat Salihi, son dönemde önemli gündem maddelerinden biri haline gelen Peşmerge'nin Kerkük'e dönüşü konusuna ilişkin açıklamalarda bulundu. Salihi, Kerkük'teki federal polis güçlerinin güvenliği sağlama noktasında yetkin olduklarını belirtirken, Türkmen ve Arap milletvekillerinin Peşmerge'nin dönüşüne hiçbir şekilde izin vermeyeceklerini vurguladı. Salihi ayrıca, Irak'ta parlamento ve yerel seçimlerin yaklaşması ile birlikte böyle bir konunun gündeme gelmesinin Kerkük'te tehlikeli bir süreç yaratacağını ifade etti.³¹

Türkmeneli Partisi Yürütme Kurulu Üyesi Erşet Avcı, Irak Başbakanı Mustafa Kazımî'nin yurt dışı temasları kapsamında komşu ülkelere yaptığı ziyaretleri önemli bulduklarını, özellikle İran ziyaretini olumlu karşıladıklarını ifade etti. Diğer yandan Avcı, Türkmenler olarak Kazımî'nin önümüzdeki dönemde Türkiye'yi de ziyaret etmesini beklediklerini dile getirdi.

Irak'ta gerçekleştirilmesi planlanan erken seçimleri Türkmeneli Partisi olarak desteklerini vurgulayan Avcı, diğer yandan Türkmenlerin seçim yasasında bazı değişiklikleri beklediklerini, Türkmeneli Partisi olarak bu değişiklikleri iki başlıkta topladıklarını belirtti. İlk olarak yurtlarından göç eden Türkmenlerin yeniden Telafer gibi Türkmen bölgelerinde yerleşerek Türkmenlerin seçimlerdeki temsiliyetlerinde güçlü bir rol oynamaları gerektiğini savunurken, ikinci olarak Kerkük'teki idari görevlerin etnik gruplar arasında eşit ve bir veya iki dönemin ardından devredilecek şekilde paylaşılması gerektiğini vurguladı.³²

• Güvenlik:

Kerkük'ün Musalla bölgesinde yol kenarına yerleştirilen bombanın patlaması sonucu bir kişi yaralandı. Patlamanın, Bedir Örgütüne ait büronun yakınlarında meydana geldiği belirtilirken, olayın faillerine dair soruşturmanın devam ettiği aktarıldı.³³ Irak Türkmen Cephesi tarafından saldırıya ilişkin yapılan açıklamada, merkezî hükûmetin Kerkük'teki istihbarat çabalarını arttırması gerektiği vurgulandı.³⁴

Irak İçişleri Bakanlığı, Kerkük'te 21 Temmuz 2020'de beş terör örgütü IŞİD militanının yakalandığını açıkladı. Yapılan ilk soruşturma kapsamında, yakalanan teröristlerin bölgede daha önce güvenlik güçlerine saldırılar gerçekleştiren teröristler olduğu bildirildi.³⁵ Öte yandan Selahattin vilayetine bağlı Tuzhurmatu'da ise güvenlik güçlerinin düzenlediği operasyonda 4 IŞİD militanının yakalandığı açıklandı. Teröristlerin yaklaşık iki aydan bu yana sıkı takip altına alındıklarını aktaran Tuzhurmatu Polis Müdürü Hüseyin Ali, teröristlerin bulunduğu eve düzenlenen baskında çok sayıda sahte evrak ve mühimmat ele geçirildiğini kaydetti.³⁶

• Sağlık & Sosyal Hayat:

Irak Sağlık Bakanlığı Kerkük'te son 24 saatte 102 kişide daha Koronavirüs tespit edildiğini ve 5 kişinin hayatını kaybettiğini bildirdi. Öte yandan toplam vaka sayısının 3787'ye çıktığını bildiren bakanlık, toplam ölü sayısının ise 211'e ulaştığını paylaştı.³⁷

Türkmen Din Alimleri Derneğinden bir heyet, Türkmeneli Kalkınma ve İmar Kurumunun sağlık koordinatörü Dr. Nebil Boşnak'ı Kerkük'teki Şifa Sağlık Merkezi'nde ziyaret etti. Ziyaretçi heyetin başında Türkmen Din Alimleri Derneği başkan yardımcısı Şeyh Halil Çardaklı yer alırken, gerçekleşen görüşmede koronavirüs ile mücadelede atılan ve atılması gereken adımlar masaya yatırıldı.³⁸

■ IKBY GÜNDEMİ**• Siyaset:**

Kürdistan Yurtseverler Birliği Merkez Karar Yönetim Kurulunun, KDP ile bir araya gelinmemesi ve sorunların müzakere edilmemesi durumunda IKBY Paramentosundaki oturumları boykot etme kararı aldığı öğrenildi.³⁹ Bu kapsamda IKBY Parlamento Başkanı Revaz Faik'in KYB'li olması gerekçesiyle Faik'in oturumları yürütemeyeceği belirtildi.⁴⁰ KYB MKYK toplantısında KYB Eş Başkanı Lahur Cengi'nin Parlamento oturumlarını boykot etmenin KDP'ye karşı bir baskı unsuru olarak kullanılabileceğini söylediği iddia edilirken⁴¹, Cengi'nin ayrıca hükûmetten çekilip Süleymaniye vilayeti olarak Bağdat'la direkt müzakere girebileceklerini vurguladığı öne sürüldü.⁴² Duruma ilişkin KDP'den yapılan açıklamada hiçbir baskının parlamento oturumlarını engelleyemeyeceği belirtildi.⁴³ KYB'nin parlamento oturumlarını boykot etmesi

gelecekte KYB'nin hükûmetten çekilerek erken seçim çağrısında bulunmasının ilk adımı olarak değerlendirilmektedir.⁴⁴ Gelişmelerin bu doğrultuda devam etmesi ve KYB ile KDP'nin bir araya gelmediği durumda yorumcular IKBY'de ikili yönetime dönüşme potansiyeli bulunan yeni bir siyasal bir kriz patlak verebileceğini belirtmektedir.

IKBY Parlamento Başkan Yardımcısı Hemin Hevrami hükûmetin soruşturulması için milletvekillerine çağrıda bulundu.⁴⁵ IKBY Parlamentosunda ekonomik kriz, Bağdat ile Erbil müzakereleri, bölgesel gelişmeler, sınır kapıları gelirleri ve hükûmetin borçları üzerine hükûmetin soruşturulmasına yönelik çağrılar artarken, hükûmetin yalnızca koronavirüs salgını ve Bağdat ile Erbil arasındaki bölgelerin güvenlik durumu üzerine milletvekillerin sorularına yanıt vereceğini belirtildi. Bu kapsamda IKBY hükûmeti tarafından Sağlık Bakanı, Peşmerge Bakanı ve İçişleri Bakanı'nın parlamentoya gönderileceği açıklandı.⁴⁶

İran Dışişleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif Erbil'i ziyaret ederek IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, Başbakanı Mesrur Barzani ve KDP lideri Mesud Barzani ile görüştü. Zarif'in IKBY yetkilileriyle İran ve IKBY ilişkilerini ve Erbil ile Bağdat arasındaki meseleleri değerlendirildiği ifade edilirken, İran ile IKBY arasında ticaret hacminin artırılması ve koronavirüs ile ortak mücadelenin sürdürülmesi gerektiği vurgulandı. IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, Dışişleri Bakanı Zarif ile düzenlediği ortak basın toplantısında İran'ın kritik dönemlerde IKBY'ye verdiği destekleri unutmayacaklarını belirtirken, Cevad Zarif'in de koronavirüsün IKBY-İran ilişkilerini sarsmadığını söyledi.⁴⁷

• Ekonomi

KDP üyesi Şerzad Kasım, Anadolu Ajansı muhabirlerine yaptığı açıklamada IKBY olarak gümrük kapılarından elde ettikleri gelirlerin tümünü Bağdat'a ancak yüzde 17'lik bütçe payını almak ve ülkedeki tüm sınır ile gümrük kapılarından elde edilen gelirlerin adilce şeffaf şekilde dağıtılması şartıyla teslim edebileceklerini belirtti.⁴⁸

• Sosyal Hayat:

IKBY'de tespit edilen toplam koronavirüs vaka sayısı 12.253'e yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 474'e, virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 6.735'e ulaştı.⁴⁹

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan:

Hafta başında en önemli gelişme Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdülaziz el-Suud'un sağlık sorunları nedeniyle hastaneye kaldırılması oldu.⁵⁰ 84 yaşındaki Kral Selman'ın safra kesesi iltihabından dolayı tedavi altına alındığı belirtilmişti. Başarılı bir operasyon geçiren

Kral Selman, iki gün sonra kabine toplantısına tedavi gördüğü Riyad'daki Kral Faysal Hastanesi'nden video konferansla katılarak hastalığının ardından ilk kez görüntülendi.⁵¹

Kral Selman'ın hastalığı taht kavgalarını da beraberinde getirdi. Hafta içinde Velihaht Prens Muhammed bin Selman'a ait Twitter'daki troller, mart ayından beri gözaltında tutulan eski Velihaht Prens Muhammed bin Nayif'i hedef alan paylaşımlarda bulundu.⁵² Ek olarak, Suudi Arabistan eski Maliye Bakan Yardımcısı Abdulaziz el-Dakhil'in oğlu Abdel-Hakim el-Dakhil tarafından babasının şu anda Riyad'ın güneyindeki el-Ha'ir Hapishanesi'nde gözaltında tutulduğunu açıkladı.

Suudi Arabistan ve Irak arasında yatırım, eğitim, spor, enerji gibi pek çok alanda bir dizi ortak yatırım anlaşması imzalandı. Ülkenin Maliye Bakanı Ali Allavi liderliğindeki bir Irak heyetinin resmî bir ziyaret için Riyad'a geldiği ifade edildi. Ziyaret, Suudi Arabistan-Irak Koordinasyon Konseyi tarafından yürütülen çabaların bir parçası olarak yapıldı. Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi ise krallığı ziyaret etmeyi planlamıştı; ancak Kral Salman'ın hastaneye kaldırılmasından ardından söz konusu ziyaret iptal edildi.⁵³

Son olarak, ABD Başkanı Donald Trump ve Suudi Arabistan Velihaht Prensi Muhammed bin Selman bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. İkili arasındaki görüşmede koronavirüs salgınına ve küresel ekonomilerin yeniden canlandırılmasına ilişkin meseleler ele alındı. ABD Başkanı Trump'ın ayrıca Suudi Arabistan Velihaht Prensi Muhammed bin Selman arayarak Kral Selman'ın sağlık durumunu sorduğu belirtildi.⁵⁴

• Birleşik Arap Emirlikleri:

Hafta içinde insan hakları ihlalleriyle adından sıkça söz ettiren Abu Dabi Velihaht Prensi Muhammed bin Zayid el-Nahyan, Kurban Bayramı öncesi 515 mahkûma af kararı verdi. Söz konusu karar çerçevesinde, serbest bırakılan mahkûmların para cezası ödeyecekleri açıklandı.⁵⁵ Geçtiğimiz hafta Fransa'da, insan hakları ihlalleri çerçevesinde Yemen'de yaşanan katliamlara ortaklık ettiği ileri sürülerek Velihaht Prens hakkında soruşturma başlatılmıştı.

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) bakanlarından oluşan bir heyet, Yunanistan ile bağları güçlendirme kapsamında video konferans yöntemiyle gerçekleştirilen BAE-Yunanistan Stratejik İşbirliği Forumu'nun ikinci toplantısına katıldı. Toplantı BAE Sanayi ve İleri Teknoloji Bakanı Sultan bin Ahmed el-Caber ile Yunanistan Kalkınma ve Yatırım Bakanı Adonis Georgiadis tarafından ortaklaşa yönetildi.⁵⁶ Açılış forumu ise geçtiğimiz şubat ayında Yunanistan'ın başkenti Atina'da yapılmıştı.

Son olarak, BAE'deki Şarika Emiri Şeyh Sultan bin Muhammed el-Kasimi tarafından İspanya'da yer alan ve kiliseye çevrilen Kurtuba Camii'nin tekrar Müslümanlara iade edilmesi konusunda çağırıda bulunuldu.⁵⁷

• Katar:

Millî Savunma Bakanı Hulusi Akar, Katar Savunma Bakanı Halid bin Muhammed el-Atiyye ile bir araya geldi. İkilinin baş başa gerçekleştirdikleri görüşmede, bölgesel konulara ilişkin olarak iki ülke arasındaki savunma ve güvenlik iş birliği konularında fikir alışverişi yaptığı ifade edildi.⁵⁸ Ayrıca Bakan el-Atiyye, ABD Merkez Hava Kuvvetleri Komutanı Gregory Guillot ile de iki ülke arasındaki askerî iş birliğine ilişkin bir görüşme gerçekleştirdi.⁵⁹

Katar Hava Yolları tarafından BAE, Bahreyn, Suudi Arabistan ve Mısır'a karşı Uluslararası Tahkim Mahkemesinde 5 milyar dolarlık tazminat davası açıldı⁶⁰. Bahsi geçen şirkete Katar'ın 'terörizmi desteklediği' iddiası üzerine Haziran 2017 tarihinden itibaren bu yana bu ülkeler tarafından hava blokajı uygulanmakta. Suçlamaları reddeden Doha yönetimi, dörtlü blokun egemenlik haklarını ihlal ettiğinin altını çiziyor.

Hafta içinde Libya Başbakanı Fayiz es-Serrac ile Katar Dışişleri Bakanı Muhammed bin Abdurrahman el-Sani İstanbul'da bir araya geldi. Taraflar arasında iki ülke arasındaki iş birliği ilişkilerinin pek çok alanda etkinleştirilmesi hususunda anlaşıldığı ifade edildi.⁶¹

Son olarak, Katar, koronavirüs salgını vakalarının azaldığı ve "düşük riskli" olarak tanımladığı 40 ülke ile ilgili seyahat yasağını 1 Ağustos'tan itibaren kaldırma kararı aldı.⁶²

• Kuveyt:

Toplam koronavirüs vaka sayısının 63.309'a, hayatını kaybedenlerinin sayısının ise 429'a yükseldiği belirtildi.⁶³ İyileşenlerin sayısının ise 58.607 olduğu açıklandı.⁶⁴

Kuveyt Avrupa Dışişleri Bakanı Yardımcısı Velid el-Hubeyzi ve Türkiye Dışişleri Bakan Yardımcısı Sedat Önal arasında görüşme gerçekleşti. Bu görüşmede bölgedeki krizlerin diplomatik yollarla çözülmesine vurgu yapıldı. Kuveytli yetkililer, pandemi sürecinde Türkiye'nin verdiği destekten ötürü teşekkürlerini sundu. Güvenlik, askerî ve ticari alanlarda ikili ilişkilerin geliştirilmesine dair konuşuldu. Türkiye'nin Kuveyt'teki inşaat ve yatırım projelerinden bahsedilirken uluslararası örgütlerde de ikili iş birliği olacağına değinildi. Türk yetkililer ise Kuveyt'in Körfez krizinin çözülmesi için attığı adımları takdir ettiklerini belirtti. Libya, Suriye, Irak ve Ortadoğu barışı, diplomatik çözüm ana odak noktaydı.⁶⁵ Kuveyt hükûmeti, BM Güvenlik Konseyinin İsrail'in Filistinlilere karşı işlediği suçlara bir son vermesi gerektiğini belirtti.⁶⁶

Kuveyt Temyiz Mahkemesi, BAE'yi aşağıladığı gerekçesiyle hukukçu Nasır ed-Duveyla'yı altı aylık hapse ve 2000 dinar (6500 dolar) para cezasına mahkûm etti. Kuveyt Dışişleri Bakanlığı, Nasır ed-Duveyla'nın Kuveyt ve BAE arasındaki diplomatik ilişkileri tehlikeye attığını iddia etti.⁶⁷

40.000 yabancı işçinin Kuveyt'e çalışma ve ikametgâh izinlerini yenileyemediğini çünkü geçerli vizeleri olmadan ülkeye giremeyecekleri açıklandı. Yeni vizeleri olmadan Kuveyt'e dönemeyen işçiler, Kuveyt hükûmetinin yeni vize ve ikametgâh izni kanunu ve vergiler ile de karşı karşıya olacaklar. Kuveyt hükûmeti daha önce Kuveyt'te bulunan işçilerin vizelerini 31 Ağustos'a kadar uzatma kararı almıştır. Pandemi sürecinde 7000 kişinin ikametgâh izinleri iptal edip ülkeyi terk ettiği, yasal ya da yasal olmayan 92.000 yabancı işçinin de nisan ve haziran ayları arasında Kuveyt'ten ayrıldığı belirtildi.⁶⁸

• Umman:

Toplam koronavirüs vaka sayısının 74.858, iyileşen hasta sayısının ise 58.061 olduğu belirtildi.⁶⁹ Hayatını kaybedenlerinin sayısının ise 384 olduğu bildirildi.⁷⁰ Umman hükûmeti artan vaka sayısı sebebiyle 25 Temmuz-8 Ağustos tarihleri arasında karantina ilan etti. Tüm kamuya açık alanları kapsayan yasak, dükkanların ise 19.00-06.00 saat aralığında kapanmasını öngörüyor. Bayram namazı dahil tüm kalabalık toplanmaların yasaklandığı da belirtildi.⁷¹

• Bahreyn:

Bahreyn'de koronavirüsle mücadele ulusal komitesi bir basın toplantısı yaparak virüsle mücadele ile ilgili son gelişmeleri paylaştı. Toplantıda aktarılanlara göre Bahreyn'de iyileşenlerin oranı tanı koyan hastaların %89,65'ine ulaşırken, şu ana kadarki ölüm oranı %0,34 olarak açıklandı. Yapılan açıklamada izolasyon merkezlerinin doluluk oranları hakkında da bilgi paylaşıldı. Buna göre 8.357 yataktan 2.083 dolu durumda iken oran %25 olarak gerçekleşti. 1.649 asemptomatik hastanın da evde izolasyon sürecinde olduğu ifade edildi.⁷² Ayrıca normalleşme adımları kapsamında 6 Ağustos tarihi ile birlikte spor salonlarının, açık spor tesislerinin ve yüzme havuzlarının yeniden açılacağı bildirildi.⁷³ Hastalıkla ilgili son verilere göre Bahreyn'de tanı koyulan toplam hasta sayısı 38.747'ye ulaşırken, 138 kişi de hayatını kaybetti.⁷⁴

Bahreyn'in BM Daimî Temsilcisi Büyükelçi Cemal Fâris er-Ruvey'î BM Güvenlik Konseyinin telekonferansında söz alarak ülkesinin Filistin meselesinde, Filistinlilere olan desteğini yineledi. İsrail'in Batı Şeria'yı ilhak etme planını uluslararası barış ve güvenliği zedeleyici bir durum olduğunu ve bunun uluslararası hukuka da aykırı olduğunu ifade etti.⁷⁵ Öte yandan Dış İşleri Bakanı Dr. Raşid Ez-Zayani Rus meslektaşısı Sergey Lavrov ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Rusya'nın özellikle Suriye, Libya ve Yemen gibi bölgesel ve uluslararası camiada oynadığı rolün önemli olduğuna işaret edildi. İki ülke arasındaki iş birliğinin önemine de vurgu yapıldı ve bunun geliştirilmesi gerektiği ifade edildi.⁷⁶

• Yemen:

Yemen’de Suudi Arabistan öncülüğündeki Arap koalisyonu güçlerinin Yemenli yetkililerin seyahatlerine kısıtlama koydukları ve sıkı takibe aldıkları yönünde haberler medyaya yansdı. Suudilerin bu hareketinin Yemenli yetkililerin Türkiye ve Katar ile yakın ilişkiler kurulmasını engellemek olduğu ifade edildi.⁷⁷ Öte yandan Yemen Merkezî Hükûmeti Başbakanı Abdümelik Said hafta başında yaptığı bir açıklamayla Katar’ı Husi milislere para ve silah desteği sağlayarak Yemen’deki istikrarsızlığı derinleştirmekle suçladı.⁷⁸ Bunun üzerine Katar Dış İşlerinden de bir açıklama yapıldı ve suçlamalar reddedildi. Açıklamada Yemenli yetkilileri, Körfez ülkelerinin arasındaki anlaşmazlıklardan uzak durması ve bu konuda bir taraf tutmak amacıyla kendi vatandaşlarının çekmiş olduğu acıları sömürmemesi çağrısında bulunuldu.⁷⁹

Diğer taraftan, Husiler Yemen Parlamentosunda Yemen merkezî hükûmeti taraftarı olan 12 üyenin dokunulmazlıklarının kaldırılması için gerekli çalışmaları başlattı. Dokunulmazlıkların kaldırılmasından sonra 12 üyenin Suudi Arabistan ile iş birliği yaptığı yönünde suçlamalardan yargılanacağı iddiaları mevcut.⁸⁰ Ek olarak, Husiler Yemen Kooperatif ve Tarım Kredi Bankası müdürünü görevden aldı. Husilerin bu adımı merkezî hükûmet yetkilileri tarafından yasa dışı olarak nitelendirildi ve Husilerin bu adımla devlet kurumlarını ve ekonomisi kontrol ederek etkisini yayma çabası içinde olduğu ifade edildi.⁸¹

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ**• Mısır Gündem:**

Mısır meclisi, Libya’ya asker gönderilmesi tezkeresini mecliste onayladı. Ulusal güvenliğin savunulması amacıyla Mısır’ın batı cephesinde bulunan yabancı terörist gruplar ve sabıkalı milisler ile savaşılması için yurt dışına silahlı asker gönderilmesine izin verildi. Tezkerede doğrudan “Libya” ifadesi geçmese de “batı cephesi” tabiriyle Mısır’ın batı komşusu Libya’ya atıfta bulunulduğu aşıkardır.⁸²

Kararın onaylanmasının ardından Libya İçişleri Bakanı Fethi Başağa, Mısır Meclisinin Cumhurbaşkanı Sisi’ye Libya’ya müdahale yetkisi veren kararı onaylamasını ‘savaş ilanı’ olarak nitelendirdi. Ulusal Mutabakat Hükûmeti İçişleri Bakanı Başağa’nın, Twitter hesabından yaptığı açıklamada, “Mısır Meclisinin, silahlı kuvvetlerini batı sınırının dışına göndermek için verdiği onay, Libya’ya savaş ilanıdır ve Arap Birliği ve Birleşmiş Milletler (BM) anlaşmalarının ihlalidir.” ifadelerine yer verdi.⁸³

Mısır Ordu Sözcüsü General Tamir er-Rifai’nin resmî sosyal medya hesabından yapılan açıklamaya göre Akdeniz’de, Mısır ve Fransa’ya ait iki firkateynin katılımıyla ortak tatbikat düzenlendi. Resmî açıklamayla birlikte tatbikata ilişkin paylaşılan fotoğrafta ise Mısır bayrağı

taşıyan firkateynin, Fransız firkateyni Aconit F713'ün bulunduğu kareye fotoğraf düzenleme yöntemiyle sonradan eklenmiş olduğu belirlendi.⁸⁴

Mısır, Sudan ve Etiyopya arasında büyük bir kriz yaratan Rönesans Barajı meselesinde, geçtiğimiz hafta Güney Afrika Cumhurbaşkanı Cyril Ramaphosa ve Afrika Birliğinin girişimiyle imzalanan anlaşma sayesinde muğlak bir uzlaşa sağlandı. Fakat bu uzlaşının fazla uzun soluklu olmayacağı anlaşmanın ertesinde herhangi bir detay verilmemesinden anlaşılmaktadır.⁸⁵

• Libya Gündemi:

ABD Afrika Komutanlığı (AFRICOM), Rusya'nın Wagner paralı asker grubu ile Libya'da operasyonlar yürüttüğüne dair yeni görüntüler yayınladı. Wagner kuvvetlerinin savaş uçakları, askerî araçları ve hava savunma sistemleri ile mevcut durumu daha da karmaşıklaştırdığını ve bölge halkının güvenlik endişelerini artırdığını belirtti. AFRICOM operasyon direktörü General Bradford Gering "Ekipmanın türü ve hacmi, insani yardımdan ziyade, saldırı eylemlerinin desteklenmesine yönelik bir niyet gösteriyor ve bu girişimler Rusya Savunma Bakanlığı tarafından planlanıyor" açıklamalarında bulundu.⁸⁶

Rusya Dışişleri Bakan Yardımcısı Sergey Verşinin başkanlığındaki heyet, geçtiğimiz hafta Ankara'ya gelerek Libya krizini görüşmek üzere Türk mevkidaşları ile görüştü. Libya'da kalıcı ateşkes şartlarının oluşturulması amacıyla güvenlik ve istikrarı sağlamak ve insani durumu iyileştirmek amacı doğrultusunda ikili temasları sürdürme yönündeki kararlılık yineleni. Libya krizinin askerî yollar ile çözümü olmadığını inancında da mutabık kalındı.⁸⁷

Avrupa Birliği de Libya konulu bir açıklama yayınladı. Askerî müdahale ihtimalinin çatışmaları daha da şiddetlendireceğine yönelik endişelerinden ve AB'nin siyasi çözümden yana taraf olduğu bildirildi. Berlin Konferansı sonuç bildirgesine uyulmasını desteklediklerini ve çatışmaya taraf olan yabancı devletlerin bu eğilimlerinden vazgeçmeleri de talep edildi. Libya halkının istikrar ve barışa kavuşması için siyasi müzakere masası oluşturulmasında üst düzey çaba göstereceklerini açıkladı.⁸⁸

Milli Savunma Bakanımız Hulusi Akar'ın ev sahipliğinde bir araya gelen Libya İçişleri Bakanı Fethi Başağa ve Malta Ulusal Güvenlik ve İçişleri Bakanı Byron Camilleri, yaşanan çatışmalar hakkında görüşmeler gerçekleştirdi. Katar Dışişleri Bakanı Muhammed el-Atiyye ile de bir araya gelen Akar, Libya üzerine istişareler gerçekleştirdi.⁸⁹

• Tunus Gündemi:

Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said, Başbakan İlyas Fahfah'ın istifa mektubunu kabul ettiğini Meclis Başkanı Raşit Gannuşi'ye bildirdi. Muhalefet partilerinin yeni başbakan ismi üzerinde

uzlaşmamasından dolayı Kays Said, yeni hükûmeti kurma görevini İçişleri Bakanı Hişam el-Meşişi'ye verdiği bildirildi.⁹⁰

Yeni görevlendirme üzerine açıklamalarda bulunan Said, iç barışı muhafazanın ve hukuka saygının kutsal olduğunu belirterek "Her kim yasa dışı hareket ederek ülkeyi parçalamayı ve çatışmaya sokmayı düşünüyorsa, o hayal kuruyor." değerlendirmesinde bulundu.⁹¹

İstifa eden Başbakan İlyas Fahfah'ın Cumhurbaşkanı Kays Said ile görüşmesinin ardından Dışişleri Bakanı Nurettin el-Ray'ı görevden aldığı belirtildi. Açıklamada kararın sebebine değinilmeyenken, Fahfah'ın, Ray'dan boşalan göreve Dışişleri Bakanlığı Devlet Katibi Selma en-Nefir'i vekaleten atadığı kaydedildi.⁹²

İç siyasette hareketli günler yaşayan Tunus'ta hükûmet kadroları yeniden yapılanmakta. Tunus Meclis Ofisi toplantısının ardından yayımlanan yazılı açıklamaya göre, dört bloktan 73 milletvekilinin güven istemi üzerine 30 Temmuz Perşembe günü Gannuşi için güven oylaması yapılmasına karar verildi. Bunun üzerine Meclis Başkanı ve Nahda Hareketi lideri Raşid el-Gannuşi "Meclis Başkanlığına tankla değil seçimle geldim." dedi.⁹³

Tunus Meclisi, ülkenin Afrika Kıtasal Serbest Ticaret Bölgesi Anlaşması'na (AFCFTA) katılımını onayladı. Bu anlaşma Afrika'yı dünyanın en büyük serbest ticaret pazarlarından biri hâline getirmektedir.⁹⁴

Tunus İçişleri Bakanlığı yaptığı açıklamada, emniyet binalarına ve güvenlik birimlerine saldırı hazırlığında olan, aralarında bir kadının da bulunduğu 5 kişiden oluşan bir terör hücrelerine baskın yapıldığını duyurdu.⁹⁵

• Cezayir Gündemi:

Cezayir Cumhurbaşkanı Abdülmecit Tebbun bir televizyon kanalına önemli açıklamalarda bulundu. Öncelikle değişen devlet yapısının uzlaşmalı ve sürdürülebilir olması için geçmişten dersler alan bir anayasaya ihtiyaç olduğunun altını çizdi. Ekonomiye de değinen Tebbun, yalnızca petrole dayalı ekonomiden sıyrılarak gelir kalemlerinin çeşitlendirileceğini söyledi. Fransa'nın Cezayir'deki sömürge döneminin araştırılması amacıyla kurulan uzlaşma komisyonuna Fransız tarihçi Benjamen Stora ve Cezayir Cumhurbaşkanı Danışmanı ve Ulusal Arşivler Direktörü Abdülmecit Chikhi'nin atandığını açıkladı. Son olarak Libya çatışmasına atıfta bulunarak, bunu çatışmanın çözümü için olası bir Cezayir-Tunus girişiminin ortaya konulabileceğini ifade ederek sözlerini noktaladı.⁹⁶

Geçtiğimiz çarşamba günü Cezayir Dışişleri Bakanı Sabri Boukadum Rusya'ya resmî bir ziyarette bulundu. Mevkidaşı Lavrov ile görüşen Boukadum; koronavirüs mücadelesinde, Rusya Federasyonu'nun Rosoboronexport [Rusya'nın devlet tarafından işletilen silah ihracat

ajans] aracılığıyla sağlanan yardım ve gerekli ekipmanların teslimi için teşekkürlerini ilettiler. Putin ve Tebbun tarafından gerçekleştirilen telefon görüşmeleri nihayetinde uzlaşma sağlanan anlaşmaların geliştirilmesi amacıyla bu heyet görüşmelerinin gerçekleştirildiği bildirildi.⁹⁷

Cezayir vatandaşı bir genç Belçika'da polis tarafından gözaltına alındıktan sonra hayatını kaybetti. Cezayir Dışişleri Bakanlığı Kadiri Rıza Abdurrahman'ın ölümünün aydınlatılması için çalışma yürüttüğünü açıkladı. Hayatını kaybeden Cezayirli gencin annesi Züleyha Zeytuni, Belçika polisini oğlunu öldürmekle suçladı. Olay #JusticeForAkram ve #MurderInAntwerp etiketleri ile sosyal medyada önemli yer bularak etkileri devam eden George Floyd vakasını anımsattı ve Belçika toplumunda bir hassasiyet yarattı.⁹⁸

• Fas Gündemi:

Geçtiğimiz hafta Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdülaziz el-Suud'un hastaneye kaldırılması üzerine Fas Kralı VI. Muhammed tarafından geçmiş olsun mesajı yayınlandı.⁹⁹ Hafter'i destekleyen Tobruk Temsilciler Meclisi Başkanı Akile Salih pazar günü Rabat'a bir ziyarette bulundu. Fas kaynaklarına göre Akile Salih müzakereleri yürütebilecek kapasiteye sahip ve ABD'nin de desteğini kazanabilecek pragmatik bir arabulucu olarak görülmekte.¹⁰⁰

Geçtiğimiz hafta Fas ve Almanya arasında kalkınmayı desteklemek amaçlı 700.000 euro değerinde üç anlaşma imzalandı. Bu anlaşmalar yenilenebilir enerji, enerji verimliliği, sürdürülebilir ekonomik kalkınma ve su kaynakları yönetimini hedeflemektedir.¹⁰¹

Cezayir Dışişleri Bakanı Boukadum Moskova'da yaptığı açıklamalarda, Fas'a karşı olan dostluk ve iyi duyu beyanlarına rağmen Batı Sahra sorununun her zaman iki ülke arasında bir sorun olarak kalacağını ifade etti. Bakan, Cezayir'in Batı Sahra çatışması üzerindeki pozisyonunun değişmeyeceğini de sözlerine ekledi.¹⁰²

Fas Sanayi Bakanı Moulay Hafid El Alamy, Fas'ın otomotiv yatırımları için en cazip noktalardan biri olduğunu açıkladı. Düşük karbon ekonomisine ve yenilenebilir enerjiye yaptığı yatırımlara güvenen Fas, Çin ve Hindistan arasındaki rekabet boşluğunu daraltmaya hazırlanıyor. Bakan El Alamy, koronavirüs pandemisinin birçok üreticiyi arz kesintisini önlemek ve maliyetleri düşürmek için Çin'e bağımlılığı azaltmaya ittiğini de sözlerine ekledi.¹⁰³

■ ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli:

Chevron, koronavirüs sonrası küresel petrol fiyatlarında yaşanan çöküşe rağmen petrol ve gaz endüstrisinin ilk büyük anlaşması olan 13 milyar dolarlık bir paketle Noble Energy'i satın alacak. Chevron İsrailin dev Leviathan sahasının operatörü konumunda ve Noble'ın Kıbrıs adası civarındaki sahalar dâhil olmak üzere Noble'nin diğer Akdeniz varlıklarını devralacak. Noble'nin satın alınması, Chevron'un uluslararası doğal gaz ticaretine ve ABD şeyl üretimine odaklanma konusundaki stratejik planın bir parçası durumunda. Şirket hâlihazırda dünyanın en büyük doğal gaz üreticilerinden biri konumunda bulunmaktadır.¹⁰⁴

Polonya rafinerileri ilk çeyrekte ham petrol ithalatını %2,2 artırarak 6.5 milyon tona yükseltti. Devlet tarafından işletilen PKN Orlen ve Lotos'a ait rafinerilerin rafine ettiği ham petrolerin çoğu, Rusya'dan boru hatları aracılığıyla geliyor, ancak Varşova son yıllarda güvenini kaybetmesinden sonra, ABD başta olmak üzere Nijerya'nın da dâhil diğer kaynaklardan daha fazla petrol alıyor. Ancak rapor, Rusya'dan gelen petrol arzının art arda altı çeyrek düşüşünün ardından 2019'da %61,5 ve 2018'de %68'e kıyasla toplam petrol ithalatının %70'inden fazlasını Rusya'dan ithalatın oluşturduğunu gösterdi.¹⁰⁵

ABD'den sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) alıcıları, küresel talep zayıf seyrettiği için eylül ayında yük yüklemelerini iptal etmeye devam etti. Kesin sayı konusunda bir açıklama yapılmasa da kaynaklara göre 25 ile 15 kargo arası bir iptalin gerçekleştirildiği düşünülüyor.¹⁰⁶

Kuzey Kutbu rotası kullanıldı: Rus NOVATEK ilk defa Kuzey Denizi rotası üzerinden Japonya'ya LNG gönderdi. LNG kargosu, spot sözleşme altında teslim edildi. Bu durum, Şirketin bu ülkeye LNG tedarik hacmini artırmasına olanak tanıyor.¹⁰⁷

ABD, OPEC+ üretim kesintilerini sonrası mayıs ayından bu yana ilk ay temmuz ayında Avrupa'ya petrol arzını artırdı.¹⁰⁸

• Türkiye:

Filistin'in Ankara Büyükelçisi, Türkiye ile Doğu Akdeniz'de deniz sınırlarının belirlenmesi ve doğal kaynakları konusunda iş birliği yapma konusunda müzakere etme konusunda ilgili olduklarını söyledi.¹⁰⁹

• Ortadoğu:

Suudi Kayan Petrokimya Şirketi'nin net zararları, 2020 yılının ikinci çeyreğinde yıllık %45,78 azalarak, 398.19 milyon SAR seviyesine ulaştı. Borsa açıklamasında, gelirler yıllık bazda %36,73 azalarak, 1.53 milyar SAR seviyesinde yer aldı. Kayıplardaki artış, ortalama ham madde maliyetinin yanı sıra finansman maliyetlerindeki düşüşe ve genel ve idari giderlere

rağmen satılan ortalama ürün ve miktarların düşük fiyatlarına atfedildi.¹¹⁰ ABD Eyaletler Arası Petrol ve Gaz Kompakt Komisyonu (IOGCC), Suudi Arabistan ve Rusya'nın ABD pazarlarına ham petrol ihracatını araştırmak için bir karar aldı. 2019 ve 2020'nin başlarında Suudi Arabistan Amerika'ya ortalama günde yaklaşık 475,000 varillik ihracat gerçekleştirdi. Ancak, pandemi sırasında ABD petrol ve gaz endüstrisi ekonomik olarak zorluklar ile mücadele ederken, Suudi Arabistan ABD'ye günde 1.3 milyon varil ham petrol gönderdi ve bu 2014'ten bu yana en yüksek rakam.¹¹¹

Reuters'in raporuna göre, Suudi Arabistan'dan yapılan petrol ihracatında Mayıs 2020'de 12 milyar ABD dolarlık düşüş kaydedildi. Suudi Maliye Bakanlığı yaptığı açıklamada, düşen petrol ihracatı ve gelirleri karşısında para toplamak için Krallığın sağlık, eğitim ve su hizmetleri sektörlerindeki devlet varlıklarını özelleştirmeyi planladığını söyledi.¹¹²

İran Enerji Bakanı, İran ve Irak'ın elektrik alanında iki iş birliği anlaşması imzaladıklarını söyledi. Yapılan açıklamada, söz konusu sözleşmelerin Kerbela ve Necef illerindeki elektrik dağıtım şebekelerinin kayıplarının azaltılması ve Irak'taki dağıtım transformatörlerinin onarımı ve bakımını kapsamaktadır.¹¹³

Termik Santraller Holding, İran'ın Erdebil Eyaletinde bulunan Meshgin Shahr jeotermal santralinin ilk aşamasının inşası ve geliştirilmesi için 40,4 milyon USD yatırım yapmayı kabul etti. Projenin ilk aşamasının toplam kurulu gücü 5 MW olacak. MW başına yatırımın 8,88 milyon USD olması planlanıyor. Santral geliştirmesinin ilk aşamasında 5 MW'lık bir türbine sahip olması bekleniyor, sonraki aşamalarda toplam 50 MW'a ulaşılması hedefleniyor. Tesisin, mevcut İran yılının son ayında devreye alınması bekleniyor.¹¹⁴

Mısır Elektrik İletim Şirketi (EETC), Bashayer El-Kheir III ve V trafo merkezini kurmak için Siemens Technologies ile bir sözleşme imzaladı. EETC yaptığı açıklamada, 143 milyon USD anlaşmanın 2020/2021 mali yılında İskenderiye ve Batı Delta'daki projelere tahsis edilen bütçe kapsamında şirketin kaynaklarından finanse edilecek bir trafo merkezi kurulmasını içerdiğini söyledi.¹¹⁵

Savaş Libya'nın başkentinde durdu, ancak yıllarca süren yetersiz bakım uzun elektrik kesintilerine neden oluyor. Trablus'a LNA saldırısı, şebekeye yönelik iletim hatlarına ve kontrol istasyonlarına zarar vermesine neden oldu. Ayrıca, santrallerden ekipmanların çalınması da soruna başka bir boyut daha kattı. Ulusal Denetim Bürosu, Libya'nın 3.363 MW'lık kapasitesinden 2,700 megavat kaybettiğini ve devlet enerji şirketi GECOL'un geçen yıl düzinelerce projeyi iletmeden 1,6 milyar dinar harcadığını söyledi.¹¹⁶

Ortadoğu petrolünün primleri azaldı: Orta Doğu ham petrol benchmark'ları Umman ve Dubai, Irak, Abu Dabi ve Rus ekşi ham petrolü zayıflattı. SOMO, 29-31 Ağustos tarihlerinde 1 milyon varil Barsa Light ham petrolünü spot satış ihalesi ile Çin'in Rongsheng'ine resmî satış

fiyatına (OSP) varil başına 1-9 sent gibi küçük bir primle sattı. Tayland'ın IRPC'si Eylül ayı yükleme Das ve Qatar Marine ham petrolünü spot ihale yoluyla satın aldı. Das ham, OSP'ye varil başına 60-70 sent indirimle fiyatlandırıldı.¹¹⁷

Irak'taki 4,36 milyar varillik olduğu düşünölen Nasiriyah petrol sahasında 20 kuyunun tamamlanması konusunda hizmet ve proje yönetimini sağlamaya yönelik uluslararası petrol ve gaz kuyusu sondaj şirketi Weatherford International ile Irak Sondaj şirketi (IDC) 18 aylık bir sözleşme imzalandı.¹¹⁸

Cezayir Enerji Bakanı verdiği demece göre, Cezayir'in petrol ve gaz gelirinin 2019'daki 33 milyar dolardan 2020'de 23 milyar dolara düşmesi bekleniyor. Cezayir, petrol sektörünü daha cazip hâle getirmek için Kasım 2019'da yeni bir enerji yasası geçirdi ancak onaylanmadı. Uluslararası yatırımcıların Cezayir'e yatırım yapmak için bu yasanın onaylanmasını bekliyordu.¹¹⁹

Abu Dhabi Ulusal Petrol şirketi (ADNOC) holding şirketi ADQ, çarşamba günü yaptığı açıklamada, planlanan Ruwais Derivatives Park'taki kimyasal projelere yatırım yapmak üzere bir ortak girişim anlaşması imzaladı. ADNOC ortak girişimde %60 çoğunluk hisse senedine sahip olurken, Abu Dabi'nin devlete ait bir holding şirketi olan ADQ kalan %40'ına sahip olacak.¹²⁰

■ DİPNOTLAR

- 1 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/new-round-of-syria-talks-seeks-august-start-in-geneva/1921635>
- 2 <https://ge.usembassy.gov/assad-regimes-parliamentary-elections-july-20/>
- 3 <https://english.aawsat.com/home/article/2400661/russia-criticizes-syrian-elections>
- 4 <https://www.france24.com/en/20200724-us-intercepts-iranian-passenger-plane-over-syria>
- 5 <https://www.aljazeera.com/news/2020/07/syria-assad-baath-party-wins-majority-parliamentary-polls-200722065257820.html>
- 6 <https://www.syriahr.com/en/176200/>
- 7 <https://www.middleeastmonitor.com/20200720-14400-people-tortured-to-death-in-syria/>
- 8 <https://www.dailysabah.com/politics/war-on-terror/yppgpk-captures-civilians-in-syria-to-oppress-opposition-voices>
- 9 <http://www.sotaliraq.com/2020/07/21/%D9%88%D9%81%D8%AF-%D9%85%D9%86-enks-%D9%8A%D8%AC%D8%AA%D9%85%D8%B9-%D8%A8%D9%85%D9%85%D8%AB%D9%84%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%AE%D8%A7%D8%B1%D8%AC%D9%8A%D8%A9-%D8%A7%D9%84%D8%A3%D9%85%D8%B1%D9%8A%D9%83/>
- 10 <https://www.aa.com.tr/en/turkey/turkey-russia-hold-22nd-joint-patrol-in-northern-syria/1918853>
- 11 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/azez-de-terror-saldirisi-5-olu-85-yarali/1915659>
- 12 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/2638a6d7-789b-4162-bec4-3741d278c7bf>
- 13 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-basbakani-kazimi-irak-halki-iki-ulkenin-ic-islerine-karisilmamasi-temelinde-iranla-iyi-iliskilerden-yana/1917756>
- 14 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-basbakani-kazimi-irak-halki-iki-ulkenin-ic-islerine-karisilmamasi-temelinde-iranla-iyi-iliskilerden-yana/1917756#>
- 15 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/hamaney-iranin-hicbir-zaman-irakin-ic-islerine-karisma-gibi-bir-niyeti-olmamistir/1917985>
- 16 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/230720203>
- 17 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/2a37a097-0e0b-4be9-9ea3-638d9696ab2c>
- 18 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/26072020>
- 19 <https://www.thenational.ae/world/mena/us-transfers-base-to-iraqi-security-forces-1.1054325>
- 20 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/3ed9387c-1ec1-4f39-9df3-9544cebf752f>
- 21 <https://www.middleeastmonitor.com/20200722-iraq-twin-bombings-target-support-convoy-for-us-forces/>
- 22 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irakta-goethe-enstitusu-yetkilisi-alman-aktivist-kacirildi/1916937>
- 23 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/525e02c4-a2c8-4a29-a8d3-323d4e510301>
- 24 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/e570e0e8-6528-4ad4-a9a6-0aad31154f9a>
- 25 <https://www.middleeastmonitor.com/20200724-iraq-denies-its-not-committed-to-opeac-reduced-production-pact/>

- 26 <https://www.middleeastmonitor.com/20200721-saudi-arabia-iraq-sign-joint-investment-agreements/>
- 27 <https://www.kurdistan24.net/tr/news/8aae30e8-b40b-486f-82ff-4382ad97e3b5>
- 28 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irakta-kovid-19-nedeniyle-son-24-saatte-72-kisi-hayatini-kaybetti/1922393>
- 29 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irakta-kurban-bayrami-suresince-sokaga-cikma-yasagi-uygulanacak/1918651#>
- 30 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bagdat-havalimani-yaklasik-4-ay-sonra-ucuslara-acildi/1919827>
- 31 <https://www.almaalomah.com/2020/07/21/486046/>
- 32 <https://www.facebook.com/T%C3%BCrkmeneli-Partisi-Kerk%C3%BCk-523275694710473/>
- 33 <https://www.tbajansi.com/kerkukte-patlama-meydana-geldi-2/>
- 34 <http://ninanews.com/Website/News/Details?Key=845095>
- 35 <https://altaghier.tv/2020/07/21/%d8%a7%d8%b3%d8%aa%d8%ae%d8%a8%d8%a7%d8%b1%d8%a7%d8%aa-%d8%a7%d9%84%d8%af%d8%a7%d8%ae%d9%84%d9%8a%d8%a9-%d8%aa%d9%82%d8%a8%d8%b6-%d8%b9%d9%84%d9%89-%d8%af%d9%88%d8%a7%d8%b9%d8%b4-%d9%81%d9%8a-%d9%83/>
- 36 <http://turkmenlihaber.net/turkmeneli/item/18163-tuzhurmatu-da-deas-mensubu-4-terorist-yakalandi.html>
- 37 <http://turkmenlihaber.net/turkmeneli/item/18256-kerkuk-te-102-kiside-koronavirus-vakasi-tespit-edildi-5-kisi-vefat-etti.html>
- 38 <http://turkmenlihaber.net/turkmeneli/item/18243-turkmen-din-alimleri-dernegi-nden-bir-heyeti-turkmeneli-kalkinma-ve-imar-kurumunu-ziyaret-etti.html>
- 39 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=174293>
- 40 <http://diplomaticmagazine.net/politics/3286>
- 41 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=6344
- 42 <http://diplomaticmagazine.net/politics/3286>
- 43 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=174330>
- 44 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=6344
- 45 <https://www.sharpress.net/all-detail.aspx?Jimare=174401>
- 46 <https://www.esta.krd/news.aspx?id=7821&mapid=1>
- 47 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/1907202013>
- 48 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/erbil-sinir-kapilarinin-gelirlerini-bagdata-sartli-teslim-etmek-istiyor/1916176>
- 49 <https://www.kurdistan24.net/so/default>
- 50 <https://www.reuters.com/article/us-saudi-politics-king/saudi-king-salman-84-admitted-to-hospital-idUSKCN24L055>

- 51 <https://www.cnnturk.com/dunya/suudi-arabistan-krali-selman-hastaneye-kaldirildiktan-sonra-ilk-kez-goruntulendi?page=1>
- 52 <https://www.middleeastmonitor.com/20200720-saudi-twitter-campaign-targets-former-crown-prince/>
- 53 <https://www.middleeastmonitor.com/20200721-saudi-arabia-iraq-sign-joint-investment-agreements/>
- 54 <https://www.haberturk.com/hastaneye-kaldirilan-kral-selman-ameliyat-oldu-2753109>
- 55 <https://www.gulftoday.ae/en/news/2020/07/24/uae-president-pardons-515-prisoners-ahead-of-eid-al-adha>
- 56 <https://www.thenational.ae/uae/government/uae-and-greece-take-part-in-virtual-strategic-forum-1.1054400>
- 57 <https://www.churchmilitant.com/news/article/muslims-claim-cordoba-cathedral>
- 58 <https://www.trthaber.com/haber/gundem/bakan-akar-katar-savunma-bakani-ile-gorustu-503180.html>
- 59 <https://www.sabah.com.tr/dunya/2020/07/22/katar-savunma-bakani-ile-abdli-komutan-askeri-is-birligini-gorustu>
- 60 <https://www.google.com.tr/amp/s/tr.euronews.com/amp/2020/07/22/katar-havayollar-hava-blokaj-uygulayan-4-ulkeden-5-milyar-dolar-tazminat-istiyor>
- 61 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/libya-basbakani-es-serrac-ile-katar-disisleri-bakani-al-sani-istanbulda-bir-araya-geldi/1920565>
- 62 <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2020/07/qatar-flights-quarantine-test-covid-airport-travel.html>
- 63 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2911515&Language=en>
- 64 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2911498&Language=en>
- 65 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2909745&Language=en>
- 66 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2910010&Language=en>
- 67 <https://www.middleeastmonitor.com/20200722-kuwaiti-sentences-ex-mp-to-6-months-in-prison-for-insulting-uae/>
- 68 <https://www.middleeastmonitor.com/20200720-40000-kuwait-expats-stranded-abroad-to-lose-residency/>
- 69 <https://gulfnews.com/world/gulf/oman/covid-19-oman-announces-1067-new-cases-12-deaths-1.1595671514308>
- 70 <https://timesofoman.com/article/3017456/oman/government/thirteen-more-deaths-due-to-covid-19-in-oman>
- 71 <https://gulfnews.com/world/gulf/oman/covid-19-oman-declares-full-lockdown-1.1595324902711>
- 72 <https://www.bna.bh/en/TheNationalMedicalTaskforceforCombatingtheCoronavirusCOVID19highlightsmeasuresstakentomitigatethespreadofCOVID19.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDlrTLPTdxUVjp%2bZkM52Qc38%3d>
- 73 <https://www.bna.bh/en/HRHtheCrownPrincethenextphaseofcombatingCOVID19callsforcontinueddetermination.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDtwvEPGzSubU2cillExCncM%3d>

- 74 <https://coronavirus.jhu.edu/map.html>
- 75 <https://www.bna.bh/en/BahrainstressesfirmstancetowardsPalestinians.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDj5oWcGZr2hmiunfvVkl8rg%3d>
- 76 <https://www.bna.bh/en/ForeignministerreceivescallfromRussiancounterpart.aspx?cms=q8FmFJgiscL2fwlzON1%2bDjT2GdNGxIRG%2b6xZolDoUgQ%3d>
- 77 <https://www.middleeastmonitor.com/20200722-saudi-places-restrictions-on-yemen-officials-over-fears-of-ties-with-turkey/>
- 78 <https://www.arabnews.com/node/1707826/middle-east>
- 79 <https://www.middleeastmonitor.com/20200722-qatar-denies-allegations-it-supports-yemens-houthis/>
- 80 <https://www.middleeastmonitor.com/20200720-yemen-houthis-to-lift-parliamentary-immunity-of-12-pro-government-officials/>
- 81 <https://www.middleeastmonitor.com/20200721-yemen-houthis-sack-director-of-cooperative-and-agricultural-credit-bank/>
- 82 <https://www.dw.com/tr/mısırdalibya-tezkeresi-meclisten-geçti/a-54247438>
- 83 https://twitter.com/fathi_bashagha
- 84 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/misir-ordusu-akdenizde-fransa-ile-yaptigi-ortak-tatbikati-sahte-fotograf-ile-duyurdu-/1922604>
- 85 <https://www.aljazeera.com/news/2020/07/ethiopia-egypt-sudan-reach-major-common-understanding-dam-200721181635171.html>
- 86 <https://www.africom.mil/pressrelease/33034/russia-and-the-wagner-group-continue-to-be-in>
- 87 http://www.mfa.gov.tr/no_-156_-libya-konusunda-turk-rus-yuksek-duzeyli-istisareler-uzerine-ortak-aciklama-ankara-22-temmuz-2020.tr.mfa
- 88 https://eeas.europa.eu/delegations/libya/83219/libya-statement-spokesperson-latest-developments_en
- 89 <https://www.aa.com.tr/en/politics/turkish-libyan-and-maltese-ministers-meet-in-ankara/1916270>
- 90 <https://www.tap.info.tn/en/Portal-Politics/12916283-president-kais>
- 91 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-cumhurbaskani-said-kriz-soylemi-bazilari-icin-yonetim-aracina-donustu/1922838>
- 92 <https://www.tap.info.tn/en/Portal-Politics/12913450-noureddine-erray>
- 93 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-meclisi-gannusi-icin-guven-oylamasi-yapacak/1921650>
- 94 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-meclisi-afrika-kitasal-serbest-ticaret-bolgesi-anlasmasini-onayladi/1919370>
- 95 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2406946/tunus'ta-saldırı-hazırlığındaki-terör-hücrelerine-baskın>
- 96 <https://www.tsa-algerie.com/interview-de-tebboune-les-sept-principales-annonces/>
- 97 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/restoration-of-libyan-unity-ultimate-goal-russia/1918983>
- 98 <https://www.middleeasteye.net/news/belgium-algeria-akram-embassy-outrage-concern>

- ⁹⁹ <https://www.moroccoworldnews.com/2020/07/311301/king-mohammed-vi-sends-well-wishes-to-hospitalized-saudi-king/>
- ¹⁰⁰ <https://www.mapnews.ma/en/actualites/politics/aguila-saleh-visit-morocco-consultations-his-initiative-aimed-ending-crisis>
- ¹⁰¹ <https://www.moroccoworldnews.com/2020/07/311572/germany-to-support-morocco-with-e701-3-million-development-package/>
- ¹⁰² <https://www.moroccoworldnews.com/2020/07/311704/algerian-fm-on-morocco-we-only-ask-for-respect/>
- ¹⁰³ <https://northafricapost.com/42574-morocco-poised-to-unseat-india-china-as-most-competitive-automotive-investment-destination.html>
- ¹⁰⁴ <https://capital.com/chevron-to-buy-energy-group-noble-for-13bn>
- ¹⁰⁵ <https://uk.reuters.com/article/uk-poland-imports-oil/polish-refineries-increased-oil-imports-by-22-in-first-quarter-central-bank-idUKKCN24L177>
- ¹⁰⁶ [https://www.reuters.com/article/us-united-states-lng-exports-idUSKCN24M1A0#:~:text=LONDON%20\(Reuters\)%20%2D%20Buyers%20of,industry%20sources%20said%20on%20Tuesday.](https://www.reuters.com/article/us-united-states-lng-exports-idUSKCN24M1A0#:~:text=LONDON%20(Reuters)%20%2D%20Buyers%20of,industry%20sources%20said%20on%20Tuesday.)
- ¹⁰⁷ <https://neftgaz.ru/en/news/Transportation-and-storage/622656-novatek-shipped-1st-lng-cargo-to-japan-via-northern-sea-route/>
- ¹⁰⁸ <https://www.nasdaq.com/articles/u.s.-oil-exports-to-europe-rebound-as-opec-cuts-supply-2020-07-24>
- ¹⁰⁹ <https://moderndiplomacy.eu/2020/07/20/palestine-plays-regional-power-politics-with-proposed-energy-deal/>
- ¹¹⁰ <https://english.mubasher.info/news/3670303/Saudi-Kayan-s-losses-deepen-46-in-Q2-19/>
- ¹¹¹ <https://www.presstv.com/Detail/2020/07/22/630217/US-oil-regulator-targets-Saudi-Russia>
- ¹¹² <https://www.fxstreet.com/news/saudi-arabias-oil-exports-fall-65-in-may-wti-regains-42-202007230615>
- ¹¹³ <https://en.mehrnews.com/news/161299/Iran-Iraq-finalize-two-electricity-coop-contracts>
- ¹¹⁴ <https://www.thinkgeoenergy.com/first-iranian-geothermal-power-plant-expected-to-start-operations-by-march-2021/>
- ¹¹⁵ <https://english.mubasher.info/news/3671091/Egypt-Siemens-ink-deal-to-build-EGP-143m-substation/>
- ¹¹⁶ <https://ca.news.yahoo.com/libyans-face-painful-power-cuts-101202936.html>
- ¹¹⁷ https://www.zawya.com/mena/en/markets/story/Middle_East_CrudeBenchmarks_dip_sour_crude_weakens-TR20200720nL3N2ER293X1/
- ¹¹⁸ <https://oilprice.com/Energy/General/Chinese-Majors-Sign-Contract-For-Huge-Iraqi-Oil-Field.html>
- ¹¹⁹ [https://www.reuters.com/article/algeria-energy/update-1-algeria-expects-energy-revenue-to-fall-10-blm-this-year-idUSL5N2ES2FQ#:~:text=UPDATE%201%2DAlgeria%20expects%20energy%20revenue%20to%20fall%20%2410%20blm%20this%20year,-Lamine%20Chikhi&text=ALGIERS%2C%20July%2021%20\(Reuters\),told%20state%20radio%20on%20Tuesday.](https://www.reuters.com/article/algeria-energy/update-1-algeria-expects-energy-revenue-to-fall-10-blm-this-year-idUSL5N2ES2FQ#:~:text=UPDATE%201%2DAlgeria%20expects%20energy%20revenue%20to%20fall%20%2410%20blm%20this%20year,-Lamine%20Chikhi&text=ALGIERS%2C%20July%2021%20(Reuters),told%20state%20radio%20on%20Tuesday.)

¹²⁰ [https://www.reuters.com/article/us-emirates-adnoc-adq/uaes-adnoc-and-adq-form-jv-to-invest-in-chemical-projects-idUSKCN24N0ST#:~:text=DUBAI%20\(Reuters\)%20%2D%20Abu%20Dhabi,from%20ADNOC%20said%20on%20Wednesday.](https://www.reuters.com/article/us-emirates-adnoc-adq/uaes-adnoc-and-adq-form-jv-to-invest-in-chemical-projects-idUSKCN24N0ST#:~:text=DUBAI%20(Reuters)%20%2D%20Abu%20Dhabi,from%20ADNOC%20said%20on%20Wednesday.)